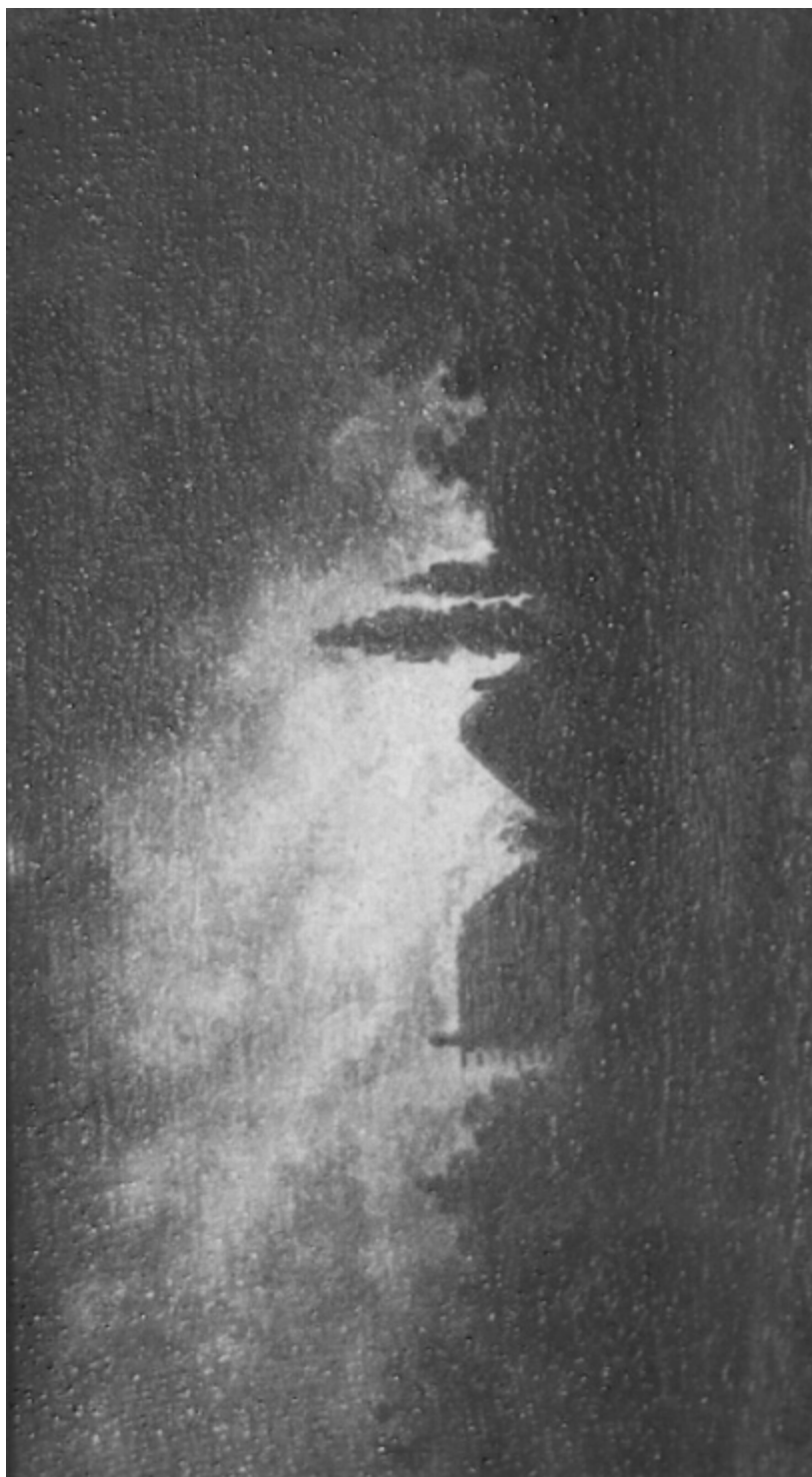

Картини С.Ф. Шишка з “ніжинської” тематики: “Хутір Григорівка на р. Остер” (1954 р., полотно, олія) та “Опівдні в Ніжині” (1946 р., полотно, олія). Обидві впродовж останніх двох років виставлялися для продажу з аукціону, й нині, ймовірно, знаходяться в приватних колекціях (репродукції взяті з сайту інтернет-аукціону “Корнерс” [20.01.2011 р., <http://www.korners.com.ua/russian/painters/237/>]) (до статті *О. Пономар* (стор. 95–97))

С.Ф. Шишко. Нічна пожежа в Ніжині. 1928. Полотно, олія. З фондів Ніжинського краєзнавчого музею імені Івана Спаського

УДК 7.071.1“Шишко”

Ольга ПОНОМАР
(Ніжин)**Квіти художника Сергія Шишка**

Сергій Федорович Шишко як непересічна особистість і видатний художник займає в моєму житті особливе місце. Пам'ятаю нашу першу зустріч. Квартира художника знаходилася на вул. Філатова у Києві. Відкрив двері худорлявий, усміхнений чоловік із сяючими очима й елегантною виправкою. Мене трохи збентежив дисонанс – на голові у нього був фетровий берет. Він помітив мій погляд й одразу пояснив, що з беретом ніколи не розлучається, навіть на відкритті виставок.

С.Ф. Шишко жив у невеликій двокімнатній квартирі. У передпокої вздовж стіни стояли дві шафи з книгами, а на полицях – дуже багато глиняних іграшок-“коників”, які він колекціонував. У вітальні були меблі з горіхового дерева: посеред кімнати стояв круглий стіл, навколо стільці, біля стіни – канапа, а навпроти – піаніно. На стінах розміщено багато картин: зимові та літні пейзажі, картини з “Київської сюїти”, натюрморти, квіти. Саме квіти стали візитівкою його творчості. Особливо мені подобалися невеликі полотна, написані олією “Проліски”, “Букет польових квітів” і графічний рисунок-портрет маленької дівчинки, його дочки Валі. На вікнах стояли кімнатні фіалки, які художник дуже любив. Він завжди повторював, що картинам потрібна певна вологість повітря, особливо взимку, і квіти їм допомагають.

Видатний живописець народився 25 червня 1911 р. у м. Носівка на Чернігівщині в сім'ї ветеринарного лікаря. У 1919 р. сім'я переїжджає до Ніжина. Він дуже любив це місто, часто згадував роки, прожиті в Ніжині, а особливо – свого першого вчителя малювання П.П. Лапу. Майже сімдесят років він зберігав свої перші роботи, виконані в Ніжині в 20-ті роки ХХ ст. У 1933–1934 роках С.Ф. Шишко викладає малювання у школах міста, тут він одружився, ту народилася донька Валя. Це був період творчих пошуків, пізнання чарівного світу природи. Він малює околиці Ніжина, пам'ятки, збір урожаю в колгоспі. Особливо цікавою є невелика картина, написана олією “Нічна пожежа в Ніжині” (1928).

Сергій Федорович сам відбирав полотна для музею в Ніжині. В експозиції художнього відділу сучасного Ніжинського краєзнавчого музею імені Івана Спаського представлені картини “Ферма колгоспу ім. Фрунзе”, “Збір урожаю”, “Кімната”, ранні графічні роботи художника. Остання з названих картин особлива. Це підсумок багаторічних творчих пошуків чистоти й взаємодії контрастних кольорів, передусім, зеленого та червоного. Художник присвятив її пам'яті доньки Валі, яка тяжко хворіла й дуже рано померла. Сергій Федорович часто зображував свою улюблену донечку на картинах, особливо, коли вона була маленькою. Валентина теж була талановитим художником. За декілька років, коли відступила хвороба, вона створила самобутні, яскраві, життєдайні твори. Десять картин Валентини Шишко її батько подарував Ніжину. Він часто приїздив до Ніжина, цікавився новинами, насамперед, творчістю місцевих художників. Любив ходити старими вулицями і завжди привозив у Київ квіти з Ніжина. Сергій Федорович був Почесним громадянином Ніжина.

З роками все більше місця в творчості С.Ф. Шишка займає “той власний пейзаж”, причетним до якого завжди відчуває себе глядач, поринаючи у створений уявою мит-

ця світ. Сергій Федорович багато часу проводив на пленері, умів побачити звичайний ландшафт під незвичним ракурсом, радіючи величі природи та зберігаючи для нас її неповторні миттєвості.

Натюрморти С.Ф. Шишка – це не просто діалог художника з природою. Виражаючи в них своє відношення до оточуючого середовища, він розкриває тільки йому властиве, особисте розуміння прекрасного – як людині свого часу. Зображення квітів – особлива тема у творчості художника. Букети яскравих айстр, півонії, гордих троянд, святкових тюльпанів, невибагливі польові квіти – частина живої природи, яку він пише широко й енергійно. Він розширює звичні рамки натюрморту. В деяких композиціях зближує натюрморт із пейзажем, поєднуючи їх прийомами пленерного живопису, часто доповнюючи фрагментами інтер'єру.

На всіх виставках багато відвідувачів зупиняються саме біля таких картин: “Бузок і конвалії” (1977), “Соняшники” (1977), “Троянди на балконі” (1978), “Дощовий день” (1979), “Айстри” (1979). Так сталося в житті художника, що найкращі картини з квітами написані у найтяжчі роки його особистого життя. Спочатку тяжко захворіла дружина, а трохи пізніше й дочка Валя. Декілька років вони були прикуті до ліжка і Сергій Федорович доглядав за ними. Йому хотілося порадувати своїх “дівчаток” і він завжди приносив додому квіти. Про це знали його друзі й часто приносили не тільки вишукані троянди, але й маленькі букети польових квітів, квітучі соняшники, мальви.

С.Ф. Шишко багато працює на пленері, в його творах гармонічно поєднуються нескінченна близькість природи, панорамність, завершеність композиції. Горє, безвихідь, душевний біль художник виплескує у феєрію барв, життєдайну силу природи. Пізніше в одному інтерв'ю він говорив:

Для мене пейзаж – це засіб пізнання світу, естетичного багатства навколишнього <...> Я завжди починаю працювати лише тоді, коли поетичне, красиве, насамперед, у колірній гамі відкривається в самій реальній дійсності, коли відчуваю, що не можу не писати <...> важливу роль при цьому відіграють не тільки безпосередні враження, але й спогади, асоціації, навіть мрії [1].

Головним здобутком творчого життя Сергія Федоровича є зображення Києва. Повернувшись до Києва у 1944 р., він малює це місто упродовж сорока років свого життя. Зруйновані війною храми, новобудови Русанівки, безмежні далі Дніпра, Хрещатик, київські парки й сквери в усі пори року. Так місто, яке стало для нього рідним, віднайшло в особі художника С.Ф. Шишка свого літописця. Понад 100 картин і етюдів, об'єднаних у “Київську сюїту” залишив майстер Києву. В 1982 р. за “Київську сюїту” С.Ф. Шишку присвоєно Державну премію України ім. Т.Г. Шевченка.

Сергій Федорович був щирою, відкритою для спілкування людиною. Він читав багато художньої літератури, газет і журналів, високо цінував творчість Анни Ахматової. В останні роки Сергій Федорович малював пастеллю. До нього часто приходили друзі. Впродовж останнього періоду свого життя більше спілкувався по телефону, але завжди був у курсі всіх подій. З Володимиром Феодосійовичем Яценком вони були найкращими друзями. Саме від нього автор цих рядків дізналась про останні дні життя Сергія Федоровича – 26 квітня 1997 р. його не стало.

Володимир Феодосійович Яценко, Заслужений художник України, навчався у Харківській художній академії під керівництвом академіка живопису Миколи Самокиша, багато

років був директором Національного художнього музею, працював у Фонді художніх виставок України. Якраз за сприяння Володимира Феодосійовича цей музей поповнився картинами відомих сучасних художників. Він приїжджав у Ніжин, був присутній на відкритті музею “Поштова станція”, подарував ніжинському музеєві свої роботи. С.Ф. Шишко і В.Ф. Яценко мріяли, щоб у двоповерховому будинку комплексу “Поштової станції” був відкритий сучасний виставковий зал, присвячений Миколі Самокишу.

Загалом, С.Ф. Шишко і сам не знав, скільки всього створив картин упродовж свого творчого життя. Його твори експонувалися на багатьох виставках в Україні та за кордоном – у Росії, Болгарії, Італії, Німеччині, Франції, Канаді, Японії. Він умів радіти життю, мав добре серце й щедрю душу, яку віддавав людям. Його картини випромінюють світло, радість і тепло, заставляють замислитись над сутністю буття, яким і повинно бути справжнє мистецтво.

Джерела та література

1. Сергій Федорович Шишко (Каталог виставки творів). – К., 1981. – С. 7.
2. Сергій Федорович Шишко (Каталог: живопис, рисунок). – К., “Мистецтво”, 1972.
3. Шишко С.Ф. Київська сюїта: Альбом. – К., “Мистецтво”, 1987.
4. Сергій Федорович Шишко (Каталог виставки творів). – К., 1990.

Пономар О.П. Квіти художника Сергія Шишка

Спогади про визначного українського художника С.Ф. Шишка, який певний час проживав у Ніжині.

Ключові слова: спогади, пейзажі, художник, С.Ф. Шишко.

Пономарь О.П. Цветы художника Сергея Шишко

Воспоминания о выдающемся украинском художнике С.Ф. Шишко, который определенное время проживал в Нежине.

Ключевые слова: воспоминания, пейзажи, художник, С.Ф. Шишко.

Ponomar O.P. Flowers of artist Serhiy Shyshko

Memories about the prominent Ukrainian artist S.F. Shyshko, which set time lived in Nizhyn.

Key words: memories, landscape, painter, S.F. Shyshko.

Надгробок на могилі С.Ф. Шишка на Байковому кладовищі в Києві

Картини С.Ф. Шиска з “ніжинської” тематики: “Ніжинський педінститут” (1940 р., полотно, олія) та “Парк біля інституту” (полотно, олія). Обидві були подаровані художником Ніжинському державному педагогічному інституту імені М.В. Гоголя (сучасний державний університет), у Картинній галереї котрого вони нині й експонуються (до статті *О. Пономар* (стор. 95–97))